

A Szatmárvármegyehez tartozó Hántor-
jános község ismértes, részletes történe-
te, a föld- és terményvilága.

Második füzet

Második és harmadik rész.

Írta:

Ibrányi Gábor,
okleveles jegyző,
Hántorjánosi lakos.

Hántorjánosi község. — 1911. július hónap.

30-ik lap:

elpusztult, s azóta soha meg nem épült: a XIX-ik és XX-ik században is csak ez a neve: "Luskod-pusztá (= praedium Luskod)". - Esik a nyír-baktai, - és az öfejéti oldalokon, s a vajai határhoz is odaszármazik, vagy: odaszármazik.

3) Hopán telke (= Hopán theleke), azaz azon tájon valaha Hopán - nevű tulajdonos birtokolt ~~magy.~~ lakott. - Esik a Magyarbókoron túl Vaja felől.

4) Táblás telke (= Thalbrász theleke). - Valaha Thalbrász nevű tulajdonos lakott ott.

A jelen korban, Táblás-kut "a neve", s az Ibrányi-Degenfeld-féle tagban esik. - A jelenlegi tulajdonosa: Telke László úr, k. jánosói emmamája lakos.

5) "Vasvári", mely tájék valaha Vasváry - nevű urnak lakott a tulajdonosa.

Jelenben a Mándy Ignác-féle tagban esik, s az ügy-menyett: Boglyatanya "van seá építve.

Ezen tanya nem a boglyai dűlőkben épült, hanem a Vasvári dűlőkben; ezen okból inkább ezen valódi nevét emlegetne meg: "Vasvári."

6) Fenevőren (= a nyirgyulaji országot mentében a Nagyrét alatti homokhegyek), hol a tatároktól feltűrt magyarok pénzeiket verembe, - avagy: vermekbe elrejtették.

Ezen dűlt kincsek a XIX-ik évszázad folyamán oroszok s oroszokkal az itteni homokhegyekbe melyre történi befurások által kerestettek is; - ugye csak seholsem találtattak meg.

7) Halom, a nyirgyulaji országot mellett a kántor-

31-ik lap

jános-i határhoz közelebb kincsek, regényes homokdomb, melynek telejéről a Nagyréten keresz-tül Kántorjános-i, másfelől a nyirgyulaji lapályokon keresz-tül Nyirgyulaji, szabolcsvarmegyei körség felé tágas ~~szabolcs~~ területre nyúlik.

Ezen Halmon, - avagy: a környéken is a tatárjárás kora előtt valami "Liget" (= telepítvény) léte-zhetett.

Némely, k. jánosói-i idős emberek a régi öregektől nyert értesüléseik alapján úgy vélik, hogy az egy ne-verett "Halomi dűlő"ben a "Halom" - nevű dombban "egy hajó", rejtett kincs volna. - Ezen feltevést, vagy: vélemény azonban meg eddig alaposnak nem bizo-nyult be.

Mind ezen helységek, ligetek, telepítvények a kán-torjános-i népmonda szerint a tatárjárás alkalmá-val elpusztultak; romokba dőltek; a pusztá föld-del egyenlőkké tétettek.

A tatárjárás Magyarországon az 1240, - 1241, - és az 1242-ik években történt.

A tatároknak az 1242-ik ében Magyarország területéről történt elvonulása után a föllebb-mevexett telepek, és ligetek, valamint határai is csak elnéptelenedett helyiségek, - csak elxom-ritó látványok voltak.

b) Családi történetek, s Kántorjános-i körség származása:

XIV-ik évszázad: 1300-tól 1400-ig:
"A hodász, - és kántorjános-i Kántor család"

ról könyvekben is megőrzött emlékeink szerint az 1300-1325. ik évek táján élt: hodász: Kántor János, hodász: lakos, ki az ő életidejében a mai kántorjánosi-i földterületeknek egy jelentékeny részét birtokolta.

Ha aztán a munkás emberek Hodász helységből a hodász: Kántor János, -jánosi-i tágas, -társaság birtokába jöttek kifelé dolgozni, a hozzájuk intézett, - azon kérdésre: "hova mennék?" így felelték meg: "megyünk kifelé dolgozni a Jánosiba." Ezen rövid felelet után a hodász: Kántor János jánosi-i nagy földbirtoka írtatott.

Ezen idő szerint is a közönséges néposztályhoz tartozó egyen a hozzá intézett: ezen kérdésre: "hova megy?" többnyire röviden csak így felel: "megyek Jánosiba."

A hodász: Kántor János jánosi-i nagy földbirtokain után ezen név: "a János-é" rajta maradt; rajta veszett sokáig.

Ezen névből aztán az idők folyamán a nép nyelvén szelb hangzás kedvéért a végső "é" betűt "i" betűre változtatta át; így állott elő ezen jántott elnevezés: "jánosi."

Ezen név emlékeztessen minket, Kántorjánosi község mai lakosait is, a középkorban (= 1300-1325) évek táján élt Kántor János úr, hodász: lakos, mint Kántorjánosinak a tatajárás utáni első földes ura, - és ugyan ezen község alapítójára.

"Jánosé", mint telepítvény - avagy: majorság a XIV ik században Kántor János, apa, - és a fia: Kántor

Jakab (-1349) idejében alapították; illetőleg az alapítási érdem Kántor János, apa, hodász: lakos, - a gyarapítási, - vagy: továbbfejlesztési érdem pedig a fiát, név szerint: Kántor Jakab, - akarat illelt meg. Ezen utóbbi maraszt birtokos úr. Igében Jánosiban már templom is épült, t. i. ez idő szerint az úgy nevezték: "öcska, - vagy: régi templom", melyben hodász: - és jánosi-i Kántor Jakab úr, Jánosnak fia, tótának férje, mint éneklő (= kántor = cantor) működött.

Ezen Kántor Jakab úr jánosi-i nagy földbirtokos, előbb a magyarországi, - később a jánosi-i anyaszent-egyháznak volt éneklője.

A jánosi-i régi templomot, hodász: - és jánosi-i Kántor Jakab úr valószínűleg a saját költségein építtette az akkor táján a jánosi-i birtokaiban dolgozó, és ugyanitt tartózkodó munkásai részére, - valamint a saját számára is a hit boldogításá végett. - Így alakult meg "jánosi" mint egyházközség Kántor Jakab úr, jánosi-i éneklő, idejében.

A hodász: - és jánosi-i Kántor monrultságnek le származási táblázata a következő: (Lásd az ide mellékelt táblázatot, melynek szövege ide nyomtatandó:)

Részletes magyaránat ezen monrultsági táblához: 1300-1325) Hodász: Kántor János, hodász: lakos, birtokolta Hodász helységet, valamint a mai, - kántorjánosi-i földterületek jelentékeny részét is. Alapította a mai Kántorjánosi (Kántorjánosi) községet.

1349. Hodász és jánosi-i Kántor Jakab, Jánosnak fia, előbb magyarvadi, - később jánosi-i enklő, - a neve pedig kántorjánosi szájhagyomány szerint: *Agata* (= *Agatha*) volt.

És anyja telepítvényét, az u. n. "Jánosé" majorságot gyarapította, s ezen gyarmat lakosai számára a saját költségén templomot építtetett.

XV-ik évszázad: 1400-tól 1500-ig

1423. Kántor Barla, Kántor László, kántorjánosi-i Kántor Péter, és hodász Kántor Bálint egy testvérek voltak.

1408-1417, - 1423. Kántorjánosi-i Kántor Péter, Jakabnak fia, birtokolta "Jánosi helységet."

1408, - 1416, - 1417, - 1423, - 1459. Hodász Kántor Bálint, Jakabnak fia, Hodász helység tulajdonosa volt.

"Jánosi helység mikor kapta a "Kántor" előnevet?

A lelemez magyságos és föltisztelendő káptalan szerint: az 1459-ik évben Mátyás, magyar királytól.

1459 előtt ezen helység csak így említették: eleinte:

"Jánosé"; - utóbb: jobb hangzás kedvéért: "Jánosi"; -

1459-től kezdve mintegy 1900-ig: "Kántor Jánosi"; -

a XX-ik évszázad elejétől kezdve ezen helységnév egy-öröszetett szóval íratik le így: "Kántorjánosi"; -

az 1459-évi oklevél eredetije öröszetetik Lelemez merő-

városban, Templérvármegyében, a lelezi káptalani hatóság által került: "Országos, - és régi Levéltárban."

Ugyanazon oklevél szerint: hodász Kántor Bálint

(= Valentinus Kántor de Hodász, seu: Hodász) be-

perelte a jánosi-i főbb embereket, s őket meg is

nyerte; mert ugyanazon perből kifolyólag az 1459-ik

évben "Jánosi" helység ezen előnevet kapta!

"Kántor," s Mátyás király jóváhagyásával elletti ilyen nevet vett pl.: "Kántor Jánosi, mely festős nevet ezen község használta is az 1900-ik év tájáig, tehát mintegy 441 éven keresztül. (Ez elő szerint pedig csak így: Kántorjánosi).

Ugyanazon 1459-évi oklevélben egyes k jánosi helységeket így említették.

1) "Baglya"; vagy: "Baglyas erdő" (= ex idő szerint: "Boglya, vagy: "Boglyai erdő"). -

2) "Koppán theleke"; (= ma: Koppán telke).

3) "Thalász theleke" (= ma: Táblás telke, vagy: Tábláskut).

4) "Reeth" (= ma: rét)

5) "Rurka" ex idő szerint: Ruzka, mely dűlő a Mátyás király idejében a kántorjánosi-i határhoz tartozott; - most pedig a hodász határhoz van csatolva. -

6) "Balogh Jánosi"; más képen: "His Jánosi"; - ma: "Iklöd". -

Ezen 1459-évi oklevél szerint: Valentinus Kántor de Hodász volt a felperes; az akkor élt kántorjánosi-i lakos, és birtokosok pedig, köztök Vay

Balázs is, alperesek voltak, s a kimondott íté-

let szerint, melyet Mátyás, magyar király is jóváhagyott, minden, - akkor élt ~~Kántor~~ jánosi-i lakos, és

birtokos "Jánosi" helységnek "Kántor" előnevet elfogadni; elismerni, s alkalmilag használni

is tartozott.

1409, - 1450, - 1470. Kántorjánosi Kántor István

Péternek volt a fia. -

1450-1480. Hodászai Kántor Lucxa, Bálintnak leánya, kántorjánosi-i és hodászai lakos, az 1450-ik évben János, - Iklöd, - és Hodász helységekben királyi adomány alapján V László, - magyar királytól dérxbirtokokat nyert.

1458. Vay Balázs a Hunyadi, - vagy Horvát Mátján, magyar király, uralkodása első évében Magyarország nádorispáni méltósága által szatmárvármegyei Kántorjánosi, - Hodász, - és Nyírdorosi felváltban és határaitokon birtokokat nyert, és azok birtoklásába hivatalosaton be is állítatott. Magyarország csatái című művekkel és nemzedékrendi táblákkal. Dr. Nagy István V. kötet.

1460-1480-1520. Vajai Ibrányi György, vajai lakos, vajai I. Ibrányi Lászlónak (1465) fivére, s vajai II. Ibrányi István és nője: Márky Margitnak első született fia, az 1460-ik év táján Vajáról Kántorjánosi körzékbe jött lakni.

Ugyanezen vajai Ibrányi György, kántorjánosi-i lakos, - és valamint az ő fia: Ibrányi Gáspár is, az 1542-ik évben a leleszi káptalani hatóság által kelt oklevél értelmében, kántorjánosi-i "előnevvel" voltak.

XVI. évszázad: 1500-tól 1600-ig.

1539. Kántor Adám, János és Mihály, a kántorjánosi Kántor István fia, Kántor János, - Hodász, - és Dérzs helységekbeli birtokainkon -

36-ik lap.

37-ik lap.

újabb királyi adományozás mellett - megerősítették. -

1579. Hodászai és kántorjánosi-i Kántor Mihály, kántorjánosi-i lakos, I. Rudolf, Magyarország király, idejében a leleszi főbírótelendő, és nagyságos Convent előtt beperelte a kántorjánosi-i földbirtokosokat, s ezek között tekintetes memmes vajai I. Ibrányi Ferenc urat, ki azon időben a királyi Curianak volt albírója; valamint az ő következő testvéreit is, nevezetesen Ibrányi Pál, - Ibrányi László, - és Ibrányi János, - vajai lakosok; mint kántorjánosi-i földbirtokosokat; továbbá: vajai Ibrányi Péter, kántorjánosi-i lakost is, mint kántorjánosi-i földbirtokost, kik birtokosok voltak még egyszer mind Hodász és Dérzs helységekben is. - Az alperesek között voltak továbbá még Nagy-menyék is, kik szintén kántorjánosi-i lakosok, - és itten birtokosok is voltak.

Kántor Mihály ekkor bizonyos kántorjánosi-i földbirtokok végett indított pert a nevezett alperesek ellen, még pedig ő is eredményesen; mert a pert megnyerte; az alperesek pedig elvesztették azt. -

Kántor Mihály úrnak ezen pere latin nyelven van írva a leleszi főbírótelendő, és nagyságos káptalan országos, - és régi levéltárában, s kelt az 1579-ik évben. A kinek további szükségé volna arra, ki

38-ik lap:

veheti oman hiteles másolatban. -

1530, 1539, 1542, 1548, 1550. Kántorjánosi-i Kántor Margit, Adámnak leánya, kántorjánosi-i lakos volt. -

A hadászri és kántorjánosi-i Kántor család a római katolikus vallást követte. -

A hadászri, és kántorjánosi-i Kántor családról több adat fellejyezve nincsen: mert annak tagjai mintegy 300 év letezés után a XVI-ik évszázad végén kihaltak, s azóta nem léteznek. -

1517. Ibrányi István, II-ik, vagy: His Lajos, magyar király, engedélye folytán szatmárvármegyei Kántorjánosi, - Hadászri és Berris helységekben, - valamint határ-vidéken Magyarország nádori hivatalától földbirtokokat nyert, és azok háborúthatatlan birtoklására végleg be is egyttartatott. (Magyarország családai címerekkel és nemzékükendi táblákkal. Irta: Nagy István. V-ik kötet.) -

Ibrányi Gáspár, Györgynek fia, az 1539, 1542, 1548, 1550-ik évek táján szerepelt.

Ibrányi Gáspárnak fia volt: Ibrányi Péter, kántorjánosi-i lakos, ki az 1530-ik év táján más volt Bátkóczy Sarával. -

1542. Menevates az 1542-ik év máj 6-olgyi szám alatt a leleszi képtalamban elhelyezett egy darab okmány, mely szerint:

1) vajai Ibrányi Miklós, vajai lakos, Ibrányi

39-ik lap:

Gáspár, kántorjánosi-i lakost, a néhai atyái testvér-bátyja: Ibrányi György, fiaul iratta a leleszi convent-ben. -

2) Ugyanexen Ibrányi Miklós, a kántorjánosi-i Ibrányi Györgytől, - mint az edesatyja: I Ibrányi László testvérétől, - Leökön (= Tiszalök), Exlaron (= Tisza-exclár), és Kántorjánosiban bizonyos birtokokat, zálog"eximen birtokolt, melyeknek birtoklási jogánál a k. jánosri Ibrányi Gáspár, - mint a kántorjánosi-i Ibrányi György fia, - javára lemondott, és azon birtokokat neki átengedte vagy: visszaadcsátotta.

Ezen oklevélle be van további még jegyezve, hogy:

1) Ibrányi Miklós, vajai lakos, Ibrányi Gáspár, - kántorjánosi-i lakost, atyái testvérbátyja fia-mak,

2) magát "vajai Ibrányi-nak, -

3) Ibrányi Gáspárt pedig: kántorjánosi-i Ibrányi-nak iratta; így ő kántorjánosi-i Ibrányi Gáspárt is - ex utóbb meverett egyen néhai edesatyja: Ibrányi György, jogán; a vajai Ibrányiak körölagaxottinak elismerte. -

Ezen oklevél tartalma szerint a "kántorjánosi-i" előnév a már akkor csak néhai Ibrányi Györgyre is kiterjedt, ki pedig életében ezen előnevet használta. "vajai!" -

Harmadik rész: tájleírás, és ismertetés: Ibrányi Kántorjánosi község bővebbi tárgyalása politikai,

Az 1) és 2) pont összege = 2932 lélek.

3) Jklöd községben lakik = 403 "

Az járásban és Jklödon összesen 3,335 lélek, -
azaz háromezerháromszáz harminchárom lélek. -

6) Hántorjánosi község lakosságának
nemzetiségére nézve

kivétel nélkül magyarok. -
A falu végében laknak új magyarok, prax. cigányok,
és sok cigányok is.

Az új magyarok túlnyomórészt csak magyarok. -
Az őslakók cigányok is a magyar nyelvet jól beszélik,
de emellett egymás köz. a saját nyelvükön is beszél-
getnek. -

7) Jklöd község lakosságának összes
száma = 403 lélek. -

8) Hántorjánosi község utcái.

Hántorjánosi község magyutercája a Nyirbaktai
mexóváros felől falu végéig a Hodász község felől
falu végéig terjed. - Több, más utcái is léteznek,
név szerint: 1) az évi, és vajai utca, 2) az öfejér-
tői, - 3) a gyulaji, - 4) a kertalatti, - 5) a vasashegyi
szőlői utca. - 6) A kisutca. Van a községben
több szűk utca is, melyeket „síkatónak” nevez-
nek. -

9) Középületei:

1) A község háza, melynek az egyik vége kör-
jegyzői iroda, a másik vége pedig tanácsotem.

2) Könyvtári lakás, - a községi akción belül
hátsó lakik. - 3) Csendő állomás. - 4) Középületek
az evang. reform., a gör. kath., és az úrvadita
templomok, iskolák, és a leter. paplakok is. - 5)
A reform. temetőben épült, kis, hullaház, az-
vagy bonczház. - 6) Egy, belül szoba az eset-
leg szükséges járványkórak gyanánt. -

10) Körterei:

1) Az új meverett: „Délold. piac”. - 2) A kö-
zségben Dél felől a hodász, - és gyulaji utcák el-
ágazása folytán előállott: „Kisté”. - 3) Itt is
vannak még a községben más helyeken is. -

11) A Hántorjánosi községtől kivehető ország-
utak:

a következő irányok felé:

1) Nyirbaktai mexóváros. - 2) Öfejértő. - 3) Gyul-
laj. - 4) Jklöd. - 5) Hodász. - 6) Évi. - 7) Vajai
községek. -

12) A Hántorjánosi-i határt átívelő Nyirvíz-
csatorna:

A Nyiregyháza városban székeli, - ugyanevű:
„Nyirvíz szabályozó társulat” által az 1883-ik
évben épített, avagy: építetett, s ezen társulat
tulajdonához tartozik jelenben is. -

13) A Nyirvízcsatorna létező hidak:

Ahol a Nyirvízcsatorna a Hántorjánosi-i hatá-

44-ik lap

ron az országutakat átmetozette, oda a Nyírviszai bányász társulat mindenüvé hidat építtetett, mégpedig a saját költségén.

Ilyen hidak léteznek a kántorjánosi-i, és iklödi határokon a következő helyeken:

- 1) A nyírgyulaji országúton. - 2) Iklöd körség Derró felőli végén a Nyírátörba vezető országúton. - 3) A hadászai országúton. - 4) Atr eöri országúton.

Jegyzet. A Hornoróczy szőlőbe járó kisútra, melyet a Nyírviszai társulat átmetozett, mivel az nem országút, a Nyírviszai bányász társulat hidat nem építtetett.

14) A lakosság foglalkozása

Kántorjánosi körség lakossága legnagyobb részben földműveléssel foglalkozik; kis részben körsegi, avagy: egyházi hivatalnokok; magyar királyi posta-vezető nő; magyar királyi csendőrség; kereskedők; iparüzők; - uradalmi tisztviselők.

Atr állattenyésztés sikerül az uradalmakban; a körségben pedig a tagosítás bekövetkezése előtt nagyobb mérvű volt.

15) Kántorjánosi körség terményei.

Ezen körség lakossága mint ~~csak~~ falusi nép többnyire csak földművelő, s ilyen fog ma

45-ik lap

radni el után is.

Nevezetesebb terményeik: 1) Gabona. - 2) Kis részben búza. - 3) Tengeri. - 4) Napraforgómag. - 5) Disznók. - 6) Csirke. - 7) Paszuly, melék. - 8) Burgonya, avagy a másik nevén: krumpli. - 9) Káposztanya, 10) Cékla és marhacépa. - 11) Hender kis mértékben. - 12) Sörp. - 13) Zab. - 14) Bükköny (- lednek). - 15) Lencse.

16) A XIX-ik évszázad közepé táján, u. m. az 50-, 60-, és 70-es években a lent is nagyban tenyésztek.

A lent tenyésztése Kántorjánosi körségben akkor sikerült jól, mikor a határon az állatok, marcsarak, - rétek még megvoltak, fennállottak.

A lent főképen virápadásos, - és már nem virány területeken igen jól termett. Értékes volt mind a magva, mind a szőze.

17) Széna a k. jánosi-i határon kis gardának vagy éppen nem, - vagy: csak vajmi kevés terem.

Széna hiányában ezek a lovaknak búkkönyt, és lucxerát használnak; télben pedig szeszket is vágnak.

A szarvasmarháknak télben suthát (= tengeri kőr), valamint marhacépat is adnak.

Méltóságos kántorjánosi-i Mándy Géza úrnak a Nagyréten terem széneja; hasonlólag a nyír-madai Népbank; és a vásárosnaményi takarék pénztár kántorjánosi-i, - és iklödi uradalmaiban

is. 18) Szénapat, és zabot is, mintegy abraknak; több

46-ik lap:

nyire csak az uradalmak termelik és használják.
Az uradalmakban a sovány; homokföldek megter-
mékenyítésre végett lupinust is vetnek, melyeket aztán
a földekbe leszántanak; ilyenképen ezen növény kö-
véntő ~~ter~~ - termékenyítőleg hat. -

19) A kántorjánosi-i határon két szeszgyár létezik,
u. m. az egyik a Flóra, - a másik pedig a Boglya-
tagban, s mindkét szeszgyár a méltóságos Mándy
Géza úr tulajdonát teszi. - Ezen szeszgyárak é-
venként sok krumplit felhasználnak, a melyből
szeszt főznek. -

20) A szőlőskertekben különféle gyümölcsök terem-
nek, mikor t. i. virágzásuk alkalmával meg nem
fagynak; valamint szőlő is, melyből a bort, tápos-
sák; továbbá: káposzta, dinnye és sütőtök is. -

21) A kiskertekben tenyésztnek: 1) virágnemek. -

2) zöldségnek: petrexseljém; murokrotyva; zel-
ler; ugorka; kapor; verechagyma; foghagyma;
borsó; különféle paszulyok, valamint káposzta
is. -

22) Némely udvarokban gyümölcsfák; ezeken
pedig ^{annak idejében} különféle gyümölcsök láthatók. -

16) Kántorjánosi, és Iklód, - egymás mellett épült
községek, lakossága vallásfeltekeretek szerint
mintegy hozzávetőleg:

1) Római katolikus, mintegy = 400 lélek.

47-ik lap:

2) Görög katolikus, mintegy	= 400 lélek.
3) Evangélikus-református, "	= 2000 "
4) Baptista	" = 2 "
5) Nazarénus	" = 10 "
6) Izraelita	" = 200 "
<hr/>	
Összesen = 3012 lélek.	

Boglya Flóra - ⁴⁰⁰
Egyházi történetek: 3412 lélek

I.)
A kántorjánosi-i, - és iklódi, - volt római kat-
holikus ~~egy~~ társ egyház rövid története.

A kántorjánosi-i, és iklódi, - volt római kato-
likus templomot a XIV-ik évszázad közepe
táján (= 1349) Kántor Jakab, akkoriban jáno-
si-i lakos, és itteni magy földbirtokos, ugya-
saját maga, és családja, - mint az itt, - helyben,
lakozó cselédei, - és munkásai részére a saját
költségén építtette.

Ezen egyház aztán - a k. jános-i-i népmon-
da szerint - huorvita templommal lett volna,
jelében pedig; református. -

Ilyenféle átalakulások mellett a régi egy-
ház kántorjánosi-i, - és iklódi területeken
újra megalakulni mai napig sem bír. -

Hogy a római katolikus egyházi szervek-
kedés Kántorjánosi község területén mikor

fog ismét megindulni, azt mi, kántorjánosi-i, és Iklöd körsegi, római katolikusok nem tudjuk. Mi az egyházi szervezkedésünket szeretnénk, ohajtjuk; - ugyde ilyen intézkedés engedélyezése, és elősegítése az egyházi hatóságokat illeti meg. -

Kántorjánosi, és Nyírıklöd, - egymás mellett épült körsegek területén jelenben mintegy: 300-350 háromszáz, római katolikus lélek lakhatik. -

II.)

A kántorjánosi-i, és iklödi görög katolikus leányegyház története:

A kántorjánosi-i, és iklödi görög katolikusok a múlt században az 1840-es években az egyházi szervezkedés terén elsődleges lépéseket tettek: amennyiben akkor maguknak itten parochiát állítottak, a melyre a következő, egyházi épületeket építették:

1) iskola, emellett éneklés-tanítói lakás; 2) harangozói lak; 3) templom; 4) harangláb, és ebbe két, kisharang, mely utóbbiak jelenben is megvannak.

Az 1876-ik év táján a templom tetejére - előlről - egy, kis fatornyot állítottak, melyet felülröl zinkpléhhel fedtek be, s melybe a két, kis, harangjokat elhelyezték; ~~szarokkal ha-~~

rangornak ex idő szerint is, - a régi, haranglábokat pedig elbontották. -

A görög katolika parochia területe = 872[□] ölet tesz ki; a görög katolikus hívek száma pedig mintegy 500-550 körül lehet. -

A kántorjánosi-i, és iklödi görög katolikus leányegyház a hodászai görög katolikus anyaegyházhoz tartozik. -

III.)

A kántorjánosi-i, és iklödi, református társ-egyház története:

XIV-XV-XVI és XVII-ik évszázadok:

Kántorjánosi körseghen az úgy nevezett: régi templomot a XIV-ik évszázad közepe táján (1349) hodászai és kántorjánosi-i Flántor Jakab úr építtette a „jánosi” nevű tanyáján lakó, és ugyanitt dolgozó munkásai, - úgy másfelől a saját családja részére is. - Ötven templomban kántori minőségben működött. -

A reform. torony szintén olyan régi épület, a melynek építési korát az elmúlt századok köze a mai emberek szemei elől már eltakarta; most a jelenkor a torony építéséről már nem tud semmit sem, és arra sem nem emlékszik, sem szüleitől nem halott semmi részletet. -

Az itteni reform. egyháznak van két, kereszt tanyája, melyek közül az egyiknek a fenekén egy

50-ik lap:

erüst kereszt van kiöntve. -

A XVII-ik évszázad elején megtartott szatmári, erdödi, és kolozsvári reform. zsinatok az erdélyi részek területére nézve a Halvin János, genfi hitokosok, szerinti reformációt hozták be, mely aztán Kantor János, és Iklöd községekben is elterjedt, és itten főképen a XVII-ik évszázad első három negyed részében legvirágzóbb állapotban volt; - azután pedig fénypontjából vesztett, s hanyatlani kezdett; - ugyde virágzott az itten még a XVIII-, és a XIX-ik évszázadokban is, s a kántorjánosi református egyház a jelenkori XX-ik évszázadban is a körég legnépesebb, és leggyarab egyházát teszi. - Ugyanitt a református hívek száma mintegy: 2323. -

XVIII-ik évszázad: 1700-tól 1800-ig:

A k. jános-i, és iklödi reform. egyház tulajdonát tevő, arany poharat a XVIII-ik évszázad elején élt Ibrányi Erzsébet feje. Becsey Mátjáné, kántorjánosi-i lakos, Debrecen, szabad királyi városban öntette. - Becsey Mátys a II-ik Rákóczy Ferenc korában kapitány volt. -

XIX-ik évszázad: 1800-tól 1900-ig:

A régi papház, melyben a vén Kulifay Miklós, lelkész, és családja laktak, háttal nézett a Nagy-utczára, s — alakú épület volt.

Ezen papház a Kulifay Miklós úr lelkész kedé-

51-ik lap:

se idejében elbontatott, s helyette azon papház épült, mely némi változtatással ez idő szerint is fennáll.

A mostani papház tehát a Kulifay Miklós lelkész úr idejében épült a XIX-ik évszázad elején; - az 1913-ik évben pedig a Jöncrey József, lelkész úr idejében nagy részben javított: amennyiben egy felől felnyilatztatott, azaz: a fala kőmészek által magasabbra febrakotott, más felől: új padlással, és új fedéllel ellátott. -

A parochia a régi iskolát, a mely háttal néz Kelet felé, szintén a XIX-ik évszázad elején építették azon elavult, régi iskola helyére, a melyt ugyanakkor onnan elbontottak.

Az elbontott; régi iskolában deszkaszékek sem voltak; hanem csak kecskelábakra gyalt; szegletes fülgyfadeszkák voltak feltéve, melyeken a gyermekek ültek.

A mostani k. jános-i, és iklödi reform. és görög katolikus iskolákban a gyermekek számára ülő helyekül fenyődeszkákból épült székek vannak. -

Az 1862-ik évi Október-hónzban a templom; és a torony leégteka közeliükben levő gróf Szegenfeld Imrefele udvarról, melyben bérő lakott.

A tűz támadt az urasági udvarban, hol minden épület a lángok martalékává lett, s honnan a szél a tüzet a templom tetejére is átfűta, vagy:

52-ik lap:

átvitte, minek folytán a templom farsindely teteje is felgyuladt; a mennyezet leégett és leomlott; a torony belső építményei is megégették, s a harangok is megromlottak és kicsorbultak akképen, hogy azokat újonnan átöntetni kellett.

Az akkor elégett anyagok mintegy két év alatt újjakkal kipótolattak, midőn a templom és torony is helyre állították. A toronyba kiműről a két harang is felhúzták, és a helyükre ~~új harangok~~ beillesztették. A toronyra a gomb feltételezték az 1864-ik évben egy vasárnap délután ünnepeles jelenetek között. A református toronyon létező fegyverek:

A négy gombon felül ugyanekék közelében a torony nyolcszögletű kő sugarára avagy: tetejére ember magasságban, - és emberek által jól olvashatólag ezek vannak bevésvé:

I.) A Nagytóra felőli, avagy: a nyugoti oldalon.

N. S.

Vib. - Sz. S. - 1864.

II.) A papház felőli, - avagy: a déli oldalon:

R. S.!

1864. -

III.) A keleti oldalon:

K. L.

1864.

IV.) A meződik, - vagy: északi oldalon:

J. J.

1864

53-ik lap:

V.)
Egy helyen a kőbe bevésvé van:

Z emp. m.

Magyarokat ezen rövidítésekhez:

I.) N. S = nobilis = memes. -

Sz. S = Szucsányi Samuel. -

II.) R. S. = reverendus Segesváry (= Mihály), ki az 1864-ik év körül k. jánosi reform. lelkész és esperes is volt. -

III.) K. L. = Komoróczy Lajos. -

IV.) J. J. = Jbrányi Jótván, ki Segesváry Mihály lelkész kedése idejében főgondnok volt. -

V.) Z emp. m. = Zemplén megye, honnan az 1830-as években is a sárospataki kőbányából az új templom, azaz: a paplak felőli kitoldáshoz a márványköveket szállították. -

A régi, - Kántor Jakabféle templom kitoldásai:

sairól:
Az ócska templom már két ízben toldatott ki, t. i. először a XIX, - másodsor pedig a XX-ik évszázadokban.

Az első toldás történt az 1830-as években az idősebb Jbrányi Gábor főgondnokaiága idejében, midőn t. i. a régi templom a hívők számára

54-ik lap:

mem kellő tágas levén, a kitoldás egyhástanács-
gyűlésben elhatározott és keresztül is vezetett.

A kitoldáshoz szükséges márványköveket az akkor
élt k. jánosi-i gardák a sárospataki márványkőbá-
nyából szállították, és a templom udvarára lerakták.

Ezen első toldás idejében k. jánosi-i reform. pap volt
Kulifay Miklós.

A XX-ik évszázadban az 1906-ik évben a régi temp-
lom a harangoxói lakás felőli toldással újra megto-
datott, s az újabb építkezéshez szükséges anyagok
több helyről szállították.

Ezen második kitoldás folytán a templom egy ke-
resztalakot nyert, s ezen építkezés alkalmával
lelkész volt: Segesváry József, esperes; főgond-
nok pedig: Ibrányi János, földbírtokos.

Az 1906-ik évi templontoldás alkalmával a torony is
kijavított, és kimerített; - ugyanakkor a to-
ronyról a gomb levétetett, és kitakarított; a ben-
ne talált; régi irások és régi pénzre-
mek is, a melynek az 1906-ik évben közforgalom-
ban voltak; ezután pedig a gomb a torony tetejéhez
csílla, - és vastag kötélszegélyével felhúzott,
ahol a fent állott építőmester a gombot artán a
kötél ~~egy tartva~~ a torony tetejéből kinyúló fám
felhúzta, és azt odarögzítette.

Ezután pedig ő maga a torony tetejéből létra-
kon a föld színére lejött.

55-ik lap

A k. jánosi-i, és iklödi református iskolákról:

Az itteni reform. egyháznak három iskolája van,
melyek közül kettő fiúk, egy pedig leányok iskolája.

1) A parochián levő fiúk iskolája, mely mellett fita-
nítói lakás is van, a XIX-ik évszázad elején a
Kulifay Miklós úr lelkészkedése idejében épült.

2) A Szucsányi László lakóhelye ~~mellette~~ mellett fiúk
iskolája az 1898-ik évben állítottatott. Ezen iskola-
telek területe = 1200 m² ö. -

3) A Nagytetén mentében a parochián létező le-
ányok iskolája az 1907-ik évben alapítottatott.

A két; utóbbi iskola építése idejében lelkész volt:
Segesváry József; főgondnok pedig: Ibrányi János.
Mindenképp reform. iskola mellett tanítói, - vagy:
tanító'női lakás is van.

A három iskolában két fi-, és egy nőtanító'nő-
ködnek.

A református parochiáról:

Ezen parochia területe = 1513 m² ö. - Ezen bels-
ségen vannak épülve: 1) a templom a toronnyal együtt,

2) a papi lak, és az ehhez tartozó; többféle; gardasági
épületek, 3) két; tanítói lakás, s ezek mellett

egy fiu- és egy le-
ányiskola. -

A k. jánosi-i reformátusok is hívők
odott; mert
még állítottak
tusok.

56-ik lap:

másik, - parochialis telke a Komoróczy-féle udvar-telekből szakadt ki; 1200 m² területű, s van rá építve egy ház, melyben egy fölül egy tanító lakik; ezen tanítói lakás mellett pedig helyet foglal egy iskola, melybe fiúk járnak.

Kik voltak kántorjánosi-i, és iklödi református lelkészek a XIX-ik évszázadban?

1) Kulifay Miklós, ki a XIX-ik évszázad elején működött mintegy a 40-es évekig.

2) Segesváry Mihály, lelkész, és a nagykárolyi reform. egyházmegye esperese meghalt a 70-es években. Nője volt: Flarsányi Zsózsanna.

3) Segesváry József, Mihálynak fia, lelkész és esperes, ki meghalt az 1912-ik évben.

Az első nője: Bajza Amélia, - a második nője: kövesdi Szarka Laura, - a harmadik nője pedig: magyecsedi Kovács Irma volt.

A második nőjétől életben maradt, édes gyermekeinek nevei: 1) Segesváry István; 2) Segesváry Viktor. - István úr stradon postatiszt; Viktor úr pedig: Holokováron van alkalmazásban.

A harmadik nőjétől, magyecsedi Kovács Irma úrnőtől, ki ^{uott em} ~~uott em~~ a torony te előbb tekintetes felhústa, és azt odarögzítetü Szuszay József, Exután pedig ő maga a torony k. jánosi-i lakos, hon a föld oxinére lejött. - gardatiszt, úrnak

57-ik lap:

volt a nője, életben levő, mostoha gyermekei:

1) Szuszay Erzsébet, első ízben fejezett Komoróczy Béláné, második ízben fejezett: Komoróczy Imrénő, hadászati lakos.

2) Szuszay Margit fejezett: Hajdu Miklósé, lórintházai lakos, hol reform. papnö.

3) Főtisztelendő Szuszay József úr, ki szabolcsvármegyei Tass községben lelkesen hivatalt visel.

IV.)

A kántorjánosi-i, és iklödi baptisták története.

Baptistavallásu Kántorjánosi, és Iklöd, - egyháziilag egyesült községek területén ez idő szerint csak kettő van, kik közül az egyik k. jánosi-i, - a másik pedig iklödi lakos. - Bérlett szobában imádkoznak.

V.)

A kántorjánosi-i, és iklödi mararénusok története:

Kántorjánosi, - és Iklöd, - egymás mellett épült községek területén a mararénusvallásuak az 1910-ik évben keletkeztek: amennyiben akkor az itteni reformátusok közül mintegy hat egyén a mararénus hitre tért át.

Stróta a mararénus hívők száma újra szaporodott: mert egyesek hozzájuk ismét álltak részben a reformátusok,

58-ik lap:

részen a helybeli görög katolikusok körül.-
Kántorjánosi község területén ex. idő szerint mintegy
10-12 háza maradásra hivő létezik.-
Berlett szobában énekelnek és imádkoznak.

VI.)

A kántorjánosi-; és ikldi- irraclita hitközség
története:

A kántorjánosi-; és ikldi- irraclita imaház
a múlt század 30-as éveiben gróf Vay Abraham,
illetőleg a fia: Mihály gróf, k. jánosi-; magy. földbir-
tokos, urnak a k. jánosi-; tagosítási földkönyv-13-
helyrajzi száma társas telken épült.- Ex. temp.
Lomtelek területe = 8230 öl.-

A tagosítás bekövetkezése után örgróf Csiby-
Pallavicini Hypolit úr az itteni irraclitákat,
mikor azok a templomjokban voltak, személyesen
megkereste, és őket arra szólította fel, hogy a tem-
lomtelket váltsák meg.-

Mándy Ignác úr, k. jánosi-; lakos, exen-
mú úgybe beleszólt ekképen: én már itt lakom
vagy K. jánosi községben mintegy 40 év óta,
Vikto. azóta mindig zsidó templom van itt.-
rásban.- azóta mindig zsidó templom van itt.-

Azok harm. Haoknálak tovább is bekéréségen a
templomot és a templomtelket! -
felhívta, és azt az örgróf Pallavicini Hypolit úr
Ex. után pedig ő ma pedig nem tett tovább semmi-
hon a föld szinére lépést sem; így a templom; é

59-ik lap:

a telek az irraclita hitközség birtoklásában
továbbra mégve is megmaradt. -

Ugyanexen telken mintegy a templom mögött
áll egy; kis; hárszerű épület, melyben belől
fürdőhelyiség létezik. -

A kántorjánosi-; és ikldi- irraclita társ-
egyházhoz jelenben mintegy 40 család tartoz-
zik, kik mintegy 200-250 főtől állanak.
Van egy metszőjük, és egy rabbiük is. -